

Recensies

Monasticon beige, Tomé IV, *Province de Brabant, quatrième volume* (Luik: Centre National de Recherches d'Histoire Religieuse, 1970, in-4°, blz. 865-1155, 550 Bfr.).

In dit nieuwe deel van het *Monasticon* vindt men 10 notities over de reguliere kanunniken van Sint-Augustinus, nl. over de Sinte-Gertrudisabdij te Leuven, de abdij van Sint-Jakob op de Koudenberg, de Onze-Lieve-Vrouwabdij te Bellingen, de priorij van Bethleem te Herent, de priorij van Bois-Seigneur-Isaac te Ophain-Bois-Seigneur-Isaac, de priorij van Groenendaal te Hoelaart, de priorij van Roodklooster te Oudergem, de priorij van Zevenborre te Sint-Genesius-Rode, de priorij van de Dalscholieren te Zoutleeuw en de priorij van Sint-Maartensdal te Leuven. Deze bijdragen zijn uiteraard van ongelijke waarde en lengte (tussen 96 en 10 blz.). Men kan inderdaad van mening verschillen over de vraag of het de bedoeling van dit verzamelwerk moet zijn zo volledig mogelijke monografieën te bieden, dan wel een bibliografisch hulpmiddel en een lijst van oversten als kader voor verdere studie. Wat er ook van zij, een notitie is steeds nuttig wanneer ze op een overzichtelijke wijze een *status questionis* biedt. De overzichtelijkheid zou echter wel heel wat kunnen verbeterd worden door een duidelijker typografische weergave van de ondertitels. In het huidige systeem springen enkel de namen van de oversten in het oog, doch niet de onderverdeling van het eerste gedeelte met de bibliografie en de bronnenopgave.

Bij de medewerkers aan het *Monasticon* verneemt men ook wel eens enige kritiek op het verwijzingsstelsel in dit verzamelwerk. Niet alleen is de volgorde: jaargang of deel, bladzijde, plaats van uitgave, datum van uitgave, ongebruikelijk buiten de Luikse Universiteit, maar vooral de methode om het verwijzingscijfertje in de tekst nooit bij een getal te plaatsen, stoot wel eens op weerstand bij de auteur, die soms juist die datum of dat getal door een voetnoot wil gestaafd zien. De bedoeling is natuurlijk de verwarring te vermijden die zou kunnen ontstaan wanneer twee getallen naast elkaar worden geplaatst. Doch de mogelijkheid tot vergissing is niet zo groot, vermits de verwijzing naar de voetnoot steeds tussen haakjes staat, en deze mogelijkheid zou wellicht helemaal kunnen uitgeschakeld worden door de kleinere cijfertjes uit de voetnoten ook voor de verwijzingen in de tekst te gebruiken. De methode om geen *idem* of *ibidem* in de voetnoten te dulden is op zichzelf lofwaardig en maakt het de lezer gemakkelijk, doch brengt wel mee dat onderaan sommige bladzijden een tiental keren dezelfde vrij lange verwijzing staat. Hiervoor ware de oplossing wellicht de volledige verwijzing in de eerste voetnoot van elke bladzijde te herhalen en telkens wanneer de reeks door een andersoortige voetnoot onderbroken werd, doch voor het overige het *ibidem* toe te laten.

Een archivaris zal bij het lezen van zulk verzamelwerk ook met enige angst denken aan de ontelbare keren dat sommige oorspronkelijke documenten voor zulk werk moesten worden gemanipuleerd, soms alleen maar voor het opzoeken van een naam of een datum. Dit bezwaar had wellicht bij de oorspronkelijke planning van het werk ondervangen kunnen worden, door eerder per fonds alle gegevens door dezelfde persoon te laten noteren in

een vastomlijnd steekkaartensysteem. Doch ook voor het doorvoeren van zulke werkorganisatie is de publicatie nu wellicht te ver gevorderd.

Het zou volkomen nutteloos zijn hier de drukfouten uit dit deel te willen opsommen. Deze schijnen overigens niet aan de drukker te wijten, aangezien ze niet in alle notities voorkomen, doch aan het onvoldoende verbeteren van bepaalde notities door hun auteur. Vermelden we enkel één fout die bijzonder opvalt. Viermaal is er sprake van 'monnik', waar 'kanunnik' diende te staan (blz. 1052, 1061, 1062 en 1065). In een gespecialiseerd historisch werk, waarin op elke bladzijde bovenaan vermeld staat dat het handelt over de reguliere kanunniken van Sint-Augustinus, zouden zulke kemeltjes moeten worden geweerd, zelfs indien ze aan de waakzaamheid van de auteur ontkwamen.

Tenslotte mag ook wel eens gezegd worden dat de auteurs en de uitgevers van dit monumentale werk de dankbaarheid verdienen van al degenen die het zullen naslaan en aldus op een gemakkelijke wijze kunnen profiteren van het enorme en meestal ondankbare werk dat de auteurs hebben geleverd.

W. M. Grauwen O. Praem.

C. M. Ridderikhoff en H. Ridder-Symoens, ed., *Premier Livre des Procurateurs de la Nation germanique de l'ancienne Université d'Orléans 1444-1546*. Première partie: *Texte des rapports des procureurs* (Les Livres des Procurateurs de la Nation germanique de l'ancienne Université d'Orléans 1444-1602 publiés par le Comité international pour l'histoire de la Nation germanique de l'Université d'Orléans; Leiden: E. J. Brill, 1971, xxxi + 390 blz.).

Het is niet onze bedoeling hier een diepgaande recensie te leveren van deze tekstuitgave, daar nog een tweede band is aangekondigd met commentaren, toelichtingen en vooral biografische nota's en indices. Wij willen hier slechts, voor zo ver dit nog mocht nodig zijn, de aandacht vestigen op de onderneming.

Sinds de tweede helft der dertiende eeuw hadden te Orléans de rechtstudies een grote bloei gekend en in 1306 werden deze scholen door paus Clemens V tot universiteit verheven. Ondanks een periode van moeilijkheden op het einde der veertiende en in het begin der vijftiende eeuw herleefde de universiteit in de tweede helft der vijftiende eeuw en was zij bij machte studenten uit nagenoeg gans West-Europa aan te trekken. Zoals gebruikelijk waren de studenten uit eenzelfde streek gegroepeerd in naties. Te Orléans waren er tien: Frankrijk, Lorreinen, Duitsland, Bourgondië, Champagne, Normandië, Picardië, Touraine, Schotland en Aquitanië. Elke natie werd geleid door een *procurator*, telkens voor drie maanden gekozen door de studenten-leden van de natie. Hij was belast met het bestuur van de natie en ondermeer ook met afnemen van de eed en de inschrijving van de nieuwelingen in zijn registers, de *Libri Procuratorum*. De Duitse of Germaanse natie heeft een uitvoerig archief nagelaten dat bewaard is in de Archives départementales du Loiret.

De uitgave van deze documenten is niet slechts belangrijk voor de geschiedenis van de universiteit van Orléans, maar Duitse, Nederlandse, Belgische en Zwitserse historici zullen er rechtstreeks baat bijvinden. De Duitse of Germaanse natie groepeerde inderdaad alle studenten afkomstig uit het Duitse rijk. Met uitzondering van het grootste deel van Vlaanderen waren hierin dus alle Nederlandse gewesten begrepen. De Vlamingen echter moesten zich laten inschrijven in de natie van Picardië. Na de vrede van Kamerijk (1529) duiken ook Bruggelingen en Gentenaren op in de lijsten van de Duitse natie; zij werden weldra gevolgd door de andere Vlamingen. Toen in 1538 het aantal naties tot vier werd